

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

1. ความหมายของอุบัติเหตุ
2. สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ
3. ทฤษฎีการเกิดอุบัติเหตุ
4. การป้องกันอุบัติเหตุ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของอุบัติเหตุ

มีผู้ให้ความหมายของคำว่าอุบัติเหตุไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 (2531) ให้ความหมายของคำว่าอุบัติเหตุไว้ว่า เหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด

คณะกรรมการเผยแพร่ความรู้ภาษาไทยทางสื่อมวลชน (2527) ให้ความหมายของอุบัติเหตุว่า ความบังเอิญ เป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด มักใช้หมายถึงสิ่งที่บังเอิญเกิด ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ดี

เฮนริช (Heinrich, H.W., 1959) อธิบายว่า อุบัติเหตุหมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด และไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งทำให้บุคคลได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต หรือทรัพย์สินเสียหาย

วิจิตร บุญชะโทตระ (2536) ให้ความหมายของอุบัติเหตุว่าหมายถึงเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดมาก่อน โดยไม่ตั้งใจให้เกิด เป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน เป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ และอาจทำให้เสียชีวิตได้ด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า อุบัติเหตุหมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด เป็นผลให้เกิดความเสียหาย ทั้งต่อชีวิต จิตใจ และทรัพย์สิน

สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ

พิชรา กาญจนารักษ์ (2527) มนทรา โลหพันธ์วงศ์ (2533) และวิจิตร บุญชะโทตระ (2536) กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุพอสรุปได้ดังนี้

1. เกิดจากบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้มากที่สุดถึงร้อยละ 88 ประกอบด้วย
 - 1.1 ขาดความรู้ความเข้าใจ อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เหล่านั้นได้
 - 1.2 มีเจตคติและนิสัยไม่เหมาะสม มักเกิดอุบัติเหตุง่ายในคนที่ประมาท คึกคะนอง ชอบเสี่ยงอันตราย ขาดความระมัดระวัง
 - 1.3 มีพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัย แม้สภาพแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่คนเรายังไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
 - 1.4 ขาดทักษะ เช่นในเด็กเล็ก ๆ หรือจากความบกพร่องและความจำกัดของร่างกายและจิตใจ
2. เกิดจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตราย เช่น แสงสว่างไม่เพียงพอ เครื่องมือ เครื่องจักรไม่มีเครื่องป้องกันหรือชำรุด เป็นต้น
3. เกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น ฟ้าผ่า น้ำท่วม แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด เป็นต้น

ทฤษฎีการเกิดอุบัติเหตุ

มีทฤษฎีต่าง ๆ ที่เป็นสมมุติฐานของการเกิดอุบัติเหตุ ทฤษฎีที่น่าสนใจมีดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีโดมิโน (Domino Theory) เฮนริช (Heinrich, H.W., 1959) กล่าวถึงทฤษฎีนี้ว่า การบาดเจ็บและความเสียหายต่าง ๆ เป็นผลโดยตรงจากอุบัติเหตุเกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เปรียบเหมือนตัวโดมิโนที่เรียงกัน 5 ตัว ใกล้เคียงกัน เมื่อตัวหนึ่งล้ม ช้อนมีผลทำให้ตัวโดมิโนถัดไปล้มตามกันไปด้วย ตัวโดมิโนทั้ง 5 ตัว ได้แก่

1. ภูมิหลังหรือสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Ancestry and social environment)
2. ความบกพร่องผิดปกติของบุคคล (Fault of person)
3. การกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe acts/Unsafe conditions)
4. อุบัติเหตุ (Accident)
5. การบาดเจ็บ (Injury)

นั่นคือภูมิหลังหรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมของบุคคล (สภาพครอบครัว ฐานะความเป็นอยู่ การศึกษาอบรม) ก่อให้เกิดความบกพร่องผิดปกติของบุคคลนั้น (ทัศนคติต่อความปลอดภัย ไม่ถูกต้อง ชอบเสียง มกง่าย) ก่อให้เกิดการกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือความเสียหาย การป้องกันอุบัติเหตุจะกระทำได้โดยการตัดลูกโซ่ตัวที่ 3 ออก คือ ถ้าจัดการกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยออก อุบัติเหตุก็จะไม่เกิดขึ้น

2. ทฤษฎีมูลเหตุเชิงซ้อน (Multiple Causation Theory) ไทเกอร์สัน (Thygerson, Alton, L., 1976) ได้กล่าวว่าในทฤษฎีโดมิโน ไม่มีอะไรที่ไม่ถูกต้อง เพราะมีจุดมุ่งหมายชัดเจนในการปฏิบัติอย่างเป็นระบบเพื่อจัดการกระทำหรือสภาพการณ์ที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุออกไป แต่ยังมีสาเหตุอีกมากมายที่เรายังมิได้กล่าวถึง เมื่อจัดการสภาพที่ไม่ปลอดภัยออกไปแล้ว ยังมีเหตุอื่น ๆ ที่สามารถก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้อีก

ทฤษฎีมูลเหตุเชิงซ้อนนี้ จะแสดงให้เห็นว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่ประกอบเข้าด้วยกันจนเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุ มิเพียงแต่มีการกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยเท่านั้น สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่ให้มีการแก้ไข การตรวจตราดูแลให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรม มีการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ดีขึ้น และผู้ตรวจตราดูแล จะต้องมีการวางแผนก่อนการทำงาน นั่นคือมีเรื่องของการบริหารจัดการเข้ามาเกี่ยวข้อง

3. ทฤษฎีความโน้มเอียงให้เกิดอุบัติเหตุ (Accident Proneness) ไทเกอร์สัน (Thygerson, Alton, L., 1976) อธิบายว่าการเกิดอุบัติเหตุซ้ำ ๆ (accident repetitiveness) แตกต่างจากความโน้มเอียงที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุ (accident proneness) การเกิดอุบัติเหตุซ้ำ ๆ คือ การที่บุคคลเกิดอุบัติเหตุมากกว่าคนอื่น ๆ แต่ความโน้มเอียงที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุ อธิบายถึงว่า ทำไมบุคคลจึงเกิดอุบัติเหตุมากกว่าคนอื่น ๆ

ความโน้มเอียงที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุ เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าซึ่งแต่ละคนย่อมมีโอกาสเกิดอุบัติเหตุได้เท่า ๆ กัน โดยบุคคลเหล่านี้จะยังคงคุณลักษณะ มีแนวโน้มที่จะเกิดอุบัติเหตุไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ความโน้มเอียงที่จะทำใ้บุคคลเกิดอุบัติเหตุมี 2 ประเภท ดังนี้

1. ความโน้มเอียงที่จะเกิดอุบัติเหตุที่กำหนดเวลาในช่วงสั้น ๆ โดยเกิดผลในระยะวิกฤต คือในสภาพบุคคลที่เครียด แต่เมื่อระยะวิกฤตเหล่านั้นหมดไป บุคคลก็จะปรับตัวอยู่ในสภาพเดิมได้ แต่อยู่ภายใต้ความรู้สึกกดดันที่มีความโน้มเอียงที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ เช่นบุคคลที่อยู่ระยะพักฟื้น จะมีความอ่อนเพลีย ซึ่งความอ่อนเพลียนี้จะเป็นเหตุสนับสนุนให้เกิดอุบัติเหตุได้

2. ความโน้มเอียงที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุของแต่ละบุคคล มีสาเหตุใหญ่มาจากแหล่งภายในที่ประกอบด้วย บุคลิก สภาพจิตใจและสภาพร่างกาย

2.1 บุคลิกลักษณะ พวกนี้จะมีบุคลิกลักษณะที่ต่อต้านสังคม มีพฤติกรรมที่เปิดเผยชอบแหวกกฎ (ทำลายกฎเกณฑ์)

2.2 สภาพจิตใจ คือพวกอารมณ์รุนแรงต่าง ๆ เช่น อากาารซึมเศร้า ฉุนเฉียวง่าย มีความเครียดสูงและพวกที่มีกฎเกณฑ์จะมีแนวโน้มเอียงที่จะเกิดอุบัติเหตุ

2.3 สภาพร่างกาย เช่น สายตามืดปกติ ความชรา เป็นต้น เหล่านี้จะทำให้บุคคลเสียความสามารถในอันจะทำให้เกิดความปลอดภัย

การป้องกันอุบัติเหตุ

วิจิตร บุณยะโทตระ (2527) มนทิรา โลหพันธ์วงศ์ (2533) และปัญญา สมบูรณ์ศิลป์ (2536) ได้กล่าวถึงการป้องกันอุบัติเหตุพอสรุปได้ดังนี้

การป้องกันอุบัติเหตุเป็นงานผสมผสานกัน ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และศิลปศาสตร์ หลักสำคัญของการป้องกันอุบัติเหตุ คือการควบคุม ซึ่งหมายถึงการป้องกันและการปรับปรุงแก้ไข ทั้งยังรวมไปถึงการบรรเทาภัยที่เกิดขึ้นด้วย การกระทำดังกล่าวก็โดยอาศัยพื้นฐานทางด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคคล โดยใช้มาตรการ 3 อย่าง หรือที่เรียกว่า มาตรการ 3 E ดังนี้

1. E - Education การให้การศึกษอบรม การแก้ปัญหาความบกพร่องของคน ก็ต้องแก้ที่ตัวบุคคล โดยให้คนได้มีการศึกษาหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องความปลอดภัย นั่นคือ การให้สวัสดิศึกษานั้นเอง ดังนั้นการให้ความรู้เรื่องความปลอดภัย จึงต้องให้แก่ประชาชนทุกระดับ ปลูกฝังให้มีสวัสดิคตินิสัย ซึ่งการจัดการเรียนการสอนสวัสดิศึกษา ควรเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษาและอาจจะจัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยอื่น ๆ ด้วย

2. E - Engineering การป้องกันอุบัติเหตุด้วยการปรับปรุงแก้ไขทางวิศวกรรม สิ่งก่อสร้าง และเครื่องประคิษฐ์ รวมทั้งอุปกรณ์ป้องกันให้มีมาตรฐานความปลอดภัย

3. E - Enforcement การบังคับตามกฎหมาย เมื่อกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของสิ่งก่อสร้าง เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้แล้ว ก็ต้องมีการบังคับให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง

ในที่นี้จะกล่าวถึงการป้องกันอุบัติเหตุในบ้าน ในโรงเรียน และในการสัญจรไปมา ดังนี้

1. การป้องกันอุบัติเหตุในบ้าน

จรินทร์ ชานีรัตน์ (2525) พัชรา กาญจนารัตน์ (2527) และอาภรณ์ จะบัง (2530) ได้กล่าวถึงการป้องกันอุบัติเหตุในบ้าน พอสรุปได้ดังนี้

1.1 บ้านเป็นสถานที่แห่งแรกที่ทำให้การศึกษาในชีวิตประจำวัน การที่จะทำให้ผู้อยู่อาศัยมีความสุขได้ จำเป็นต้องจัดบ้านให้ปลอดภัย รวมทั้งมีกให้มีจิตสำนึกแห่งความปลอดภัย

และปฏิบัติให้เป็นสวัสดินิยัย ดังนั้นในบ้านและบริเวณบ้าน ต้องเช็ดถูให้สะอาด จัดให้เป็นระเบียบ หมั่นตรวจตราให้ปราศจากสิ่งที่เป็นอันตราย หากมีบ่อน้ำควรมีขอบสูงมีฝาปิด ไม่ควรมาน้ำสัตว์เลี้ยง มาเลี้ยงไว้ติดบ้าน เครื่องมือ อุปกรณ์เครื่องใช้ ใช้แล้วเก็บเข้าที่ ประตูหน้าต่างมีข้อสับ แสงสว่างในบ้าน บริเวณบันได ต้องสว่างพอ

1.2 เครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น วิทยุ โทรทัศน์ พัดลม เตาหุงต้ม ไม่ควรรใช้รวมกัน หลาย ๆ อย่างในปลั๊กเดียวกัน เมื่อใช้แล้วต้องถอดปลั๊กออกให้เรียบร้อย ขณะมือและเท้าเปียกชื้น ไม่ควรจับเครื่องไฟฟ้าที่เสียบปลั๊กอยู่ หรือจับปลั๊กไฟ สายไฟที่ชำรุดต้องเปลี่ยนใหม่ หากอุปกรณ์ ชำรุดต้องเลิกใช้แล้วซ่อมแซมก่อน

1.3 เพื่อความปลอดภัยในครัวเรือน ไม่ควรใช้แล้วต้องเก็บให้พ้นมือเด็ก มี แสงสว่างพอ อากาศถ่ายเทได้ดี ของมีคมใช้แล้วเก็บเข้าที่ ไม่เก็บสารมีพิษรวมไว้กับเครื่องปรุง อาหาร เตาไฟควรตั้งให้ห่างจากสิ่งที่ทำให้เกิดเพลิงไหม้ ดูแลให้อยู่ในสภาพปลอดภัย เตาแก๊ส หุงต้มควรตรวจสอบอย่าให้มีการรั่ว หากได้กลิ่นแก๊สรั่วให้รีบเปิดประตูหน้าต่าง ห้ามจุดไฟหรือเปิด สวิตซ์ไฟฟ้าใด ๆ บริเวณนั้น การจุดไฟเตาหุงต้ม ต้องจุดไฟจ่อไว้ที่หัวเตาก่อนเปิดแก๊ส เมื่อเลิก ใช้แก๊สให้ปิดวาล์วที่ถังแก๊สก่อน แล้วปล่อยให้ไฟดับเอง จึงปิดที่เตาไฟ

1.4 ความปลอดภัยในห้องนอนต้องมีอากาศถ่ายเทดี เครื่องไฟฟ้าทุกชนิดที่มี ความร้อน อย่าวางหรือตั้งไว้ใกล้วัสดุที่ติดไฟง่าย ไม่ควรจุดเทียนไข หรือตะเกียงน้ำมันก๊าดไว้ ในห้องนอนหรือในมุ้งเด็ดขาด ไม่ควรจัดขาม้าแมลงขณะมีคนอยู่ในห้อง

1.5 ความปลอดภัยในการใช้ยาประจำบ้าน ผู้ขาดต้องไว้ให้พ้นมือเด็ก ก่อน ใช้ยาต้องอ่านฉลากยาให้ละเอียด ยาที่มีรส สี เปลี่ยนไป หรือฉลากยาไม่ชัดเจน ต้องทิ้งไป ยาจำพวก ขาม้าแมลง ยาเบื่อหนู ไม่ควรเก็บไว้ในตู้ยา น้ำยาเคมีที่ใช้ในบ้าน เช่น น้ำยาทำความสะอาด สะอาด น้ำมันก๊าด แอลกอฮอล์ ต้องเก็บไว้ให้มิดชิด

มาตรการในการป้องกันอุบัติเหตุในบ้าน

1. ให้อุณหภูมิ ประเทศที่เจริญจะมีกฎหมายเกี่ยวกับการก่อสร้างบ้าน การผลิต อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้านจะต้องได้มาตรฐาน และปลอดภัยในการใช้

2. ให้ความรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุภายในบ้านและการป้องกัน แก่สมาชิกในบ้านทุกคน

3. แก๊สสภาพร่างกายที่บกพร่อง เช่น สายตาสั้น เป็นต้น

4. การตรวจเครื่องใช้ภายในบ้าน จะต้องกระทำสม่ำเสมอ เมื่อพบว่าชำรุดจะ ต้องแก้ไข ซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพปลอดภัยตลอดเวลา

2. การป้องกันอุบัติเหตุภายในโรงเรียน

สุชาติ โสภประสูตร (2525) ปิฎญา สมบูรณ์ศิลป์ (2536) และเอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์ (2537) ได้กล่าวถึงการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนพอสรุปได้ดังนี้

โรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดความปลอดภัยให้แก่ครู นักเรียน และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน โดยผู้บริหารอาจจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความปลอดภัย และเป็นการลดการเกิดอุบัติเหตุให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โรงเรียนควรมีการป้องกันอุบัติเหตุ โดยการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ตามแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน

โครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน

2.1 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัย ได้แก่ โรงเรียนควรตั้งอยู่ในที่น้ำท่วมไม่ถึง อยู่ห่างแหล่งรบกวนเช่น ทางรถไฟ ย่านโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น มีพื้นที่มากพอ มีรั้วกันบริเวณที่อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุ อาคารเรียนมั่นคงถาวร แสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก พื้นห้องไม้ฉลุน มุมอาคารมีป้ายเตือน ทำเครื่องหมายแสดงการขึ้นลงบันไดให้เดินชิดขวา มีบันไดหรือทางออกหลายทาง ห้องเรียนไม้แออัด กระจกานเป็นสีเขียว ห้องทดลองวิทยาศาสตร์มีป้ายเตือน ป้ายบอกวิธีการใช้เครื่องมือ มีการควบคุมดูแลใกล้ชิด การระบายอากาศดี อุปกรณ์เก็บเป็นระเบียบ สภาพดี ห้องสมุดจัดหนังสือเป็นหมวดหมู่ แสงสว่างมากพอ ห้องประชุมกว้าง เก้าอี้แข็งแรง จัดเป็นระเบียบ ห้องพยาบาลสาขาทุกชั้นมีฉลากปิด มีเจ้าหน้าที่ดูแล ห้องน้ำ ห้องส้วม ได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน พื้นไม้ฉลุน สะอาด โรงฝึกพลศึกษา อุปกรณ์ต่าง ๆ จัดไว้เป็นระเบียบ อุปกรณ์ใช้ได้ดี มีครูควบคุมดูแลการเล่น แสงสว่างพอ การระบายอากาศดี โรงอาหารมีระบบป้องกันอัคคีภัย จัดทางเดินเข้าและออก สนามและบริเวณโรงเรียน มีการปลูกต้นไม้พุ่มสนามเรียบ แยกสนามเด็กเล็ก เรือนนอนแยกจากอาคารเรียน จัดให้เป็นระเบียบ สะอาด

2.2 การจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียน ได้แก่ การรายงานอุบัติเหตุในโรงเรียน โดยจัดทำเป็นรายงานเพื่อนำมาหาแนวทางแก้ไขป้องกัน การให้คำปรึกษาแนะแนวทั้งส่วนบุคคลและเป็นกลุ่ม มีการประชาสัมพันธ์หน้าแถว จัดนิทรรศการเรื่องความปลอดภัย การจัดทำประกันอุบัติเหตุ โดยการเห็นชอบร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครอง การจัดสารวัตรนักเรียน บริการความปลอดภัย เพื่อฝึกให้นักเรียนได้รู้จักปฏิบัติตนให้ปลอดภัย ด้วยการรู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การบริการความปลอดภัยในโรงเรียนโดยการจัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องมือป้องกันอุบัติเหตุ เช่น เครื่องดับเพลิงต้องอยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้ มีการฝึกซ้อมเพื่อความปลอดภัย เช่น การฝึกหนีไฟ แผ่นดินไหว เป็นต้น มีบริการการปฐมพยาบาลกรณีนักเรียนได้รับอุบัติเหตุ เล็กน้อย หากรุนแรงมีการนำส่งสถานพยาบาล ตลอดจนการสำรวจความปลอดภัยในโรงเรียน ตรวจสอบเครื่องมือเครื่องใช้ สถานที่ต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพปลอดภัยเสมอ

2.3 การจัดการเรียนการสอนสวัสดีศึกษา ได้แก่ การจัดและบริหารงาน การเรียนการสอนสวัสดีศึกษา ต้องมีการกำหนดคนโอบายและวิธีดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัย และการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องได้รับการฝึกอบรมทางด้านสวัสดีศึกษา หรือสุขศึกษา มีแผนการเรียนการสอน มีงบประมาณสนับสนุน มีการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้ครูผู้สอน จัดให้บ้าน และชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรสวัสดีศึกษาในระดับประถมศึกษา ได้สอดคล้องไว้ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในหน่วยย่อยที่ 1 "ตัวเรา" เนื้อหาครอบคลุม

การป้องกันอุบัติเหตุในบ้าน ในโรงเรียน และในการสัญจรไปมา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) รูปแบบการสอนในระดับประถมศึกษา มักสอนแบบบูรณาการเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการสอนลักษณะที่ พยายามผสมวิชาต่าง ๆ ออก และไม่มีการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะนำความรู้ จากวิชาต่าง ๆ มาสังเคราะห์ขึ้นใหม่ ครูจะต้องเน้นทัศนคติและการปฏิบัติให้เกิดนิสัย มากกว่าความรู้ที่มีเนื้อหาวิชาการ อีกหลักการเรี้นรู้ด้วยการลงมือกระทำ บูรณาการสอนกับ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความปลอดภัย วิธีการสอนจึงต้องใช้หลาย ๆ วิธีร่วมกัน เช่น การบรรยาย ของครู การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การให้นักเรียนอภิปราย การเล่นเกม การศึกษา นอกสถานที่ การฝึกปฏิบัติ การค้นคว้า การสำรวจบริเวณโรงเรียนเป็นต้น สื่อการเรียนการสอน ก็เป็นสิ่งสำคัญของการสอนสวัสดิศึกษา ควรมีอย่างหลากหลาย เช่น เอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ วิทยุทัศน์ ฟิล์มและของจริงต่าง ๆ การประเมินผลสามารถทำได้ทั้งก่อนและหลังการสอน โดยให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมส่งเสริม ความปลอดภัย เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดทัศนศึกษา การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การจัด กิจกรรมพิเศษในเรื่องความปลอดภัยในวันสำคัญ ๆ การจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนเพื่อช่วยเหลือ ความปลอดภัย และการจัดสัปดาห์แห่งความปลอดภัย เป็นต้น

3. การป้องกันอุบัติเหตุในการสัญจรไปมา

อรอนงค์ พัฒนพงษ์ไพบูลย์ (2520) พัทธา กาญจนาวังษ์ (2527) และภรณ์ สุศิริ (2534) ได้กล่าวถึงการป้องกันอุบัติเหตุในการสัญจรไปมาพอสรุปได้ดังนี้

3.1 การสัญจรไปมาทางบก ซึ่งนักเรียนใช้ในชีวิตประจำวัน โดยจะต้องรู้ ถึงข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย ในการเดินทางจะต้องรู้จักกฎจราจร เข้าใจสัญญาณไฟ เดินบน ทางเท้า หากถนนไม่มีทางเท้าให้เดินทางขวามือ หันหน้าส่วนกับทางเดินรถเพื่อจะได้มองเห็นรถ ที่กำลังแล่นผ่าน ไม่วิ่งหรือหยอกล้อกันขณะเดินไปตามถนน การเดินเวลากลางคืนควรใส่เสื้อผ้าที่ ให้ความสว่าง เช่น สีขาว สีส้ม ไม่ควรใส่เสื้อผ้าสีทึบหรือสีดำ

3.2 การโดยสารรถประจำทาง อ่าขึ้นหรือลงรถประจำทางนอกป้าย ต้อง ให้รถจอดสนิทก่อน อ่าขึ้นหรือลงรถ แต่ขึ้นด้วยความเร็วและมีระเบียบ อ่าเกาะหรือห้อยโหน ตามบันไดอ่าขึ้นส่วนใดส่วนหนึ่งออกนอกรถ หากจะเรียกรถรับจ้าง ควรเรียกรถที่วิ่งมาทางที่เราขึ้น ไม่ลงไปรอรถในเส้นทางเดินรถ หากไม่มีทางเท้าให้ขึ้นห่างจากแนวทางเดินรถ

3.3 การข้ามถนน ต้องข้ามบริเวณที่มีทางข้าม เช่น สะพานลอย อุโมงค์ ทางม้าลาย หรือบริเวณที่มีสัญญาณไฟจราจร ก่อนข้ามต้องหยุดยืนบนทางเท้าก่อน มองขวา ซ้าย ขวา จนแน่ใจแล้วจึงข้าม ไม่หยุกหยิกขณะข้ามถนน หากถนนกว้างข้ามทอดเคี้ยวไม่ได้ ให้หักรถ จังหวะบนเกาะกลางถนน หรือเส้นขาวกลางถนน อย่าข้ามถนนโดยออกจากที่กำบังตัว เช่น ทางโค้ง ไม่จำเป็นไม่ควรข้ามตรงบริเวณวงเวียน

3.4 การขึ้นที่รถจักรยาน ผู้ขับขี่ต้องรู้กฎจราจร สัญญาณไฟ และสัญญาณพิเศษ ต่าง ๆ เลือกใช้รถจักรยานให้เหมาะสมกับส่วนสูงของผู้ขับขี่ ตรวจสอบให้อยู่ในสภาวะดีเสมอ มีไฟหน้าและไฟท้าย รับผิดชอบต่อทางด้านซ้ายของทางเดินรถ ควรขี่ที่เร็วแต่ช้า ในที่ที่จราจร คับคั่งควรหยุดรถแล้วจูง เมื่อขึ้นที่รถออกจากซอย ต้องมองซ้ายขวาก่อนให้แน่ใจว่าปลอดภัย หาก เลี้ยวหรือหยุดต้องใช้สัญญาณมือ ไม่ควรบรรทุกสัมภาระหนัก ไม่ขี่ที่วัดเจวิชน

3.5 เครื่องหมายจราจรที่ควรทราบมี 2 ประเภท คือ เครื่องหมายบังคับ เป็นเครื่องหมายที่ผู้ขับขี่ทุกคนต้องปฏิบัติตามเคร่งครัด จะเป็นรูปวงกลม พื้นขาว ขอบแดง และ เครื่องหมายเตือน เป็นเครื่องหมายที่เตือนให้ผู้ขับขี่ระวังอันตราย จะเป็นรูปสี่เหลี่ยม พื้นเหลือง ขอบดำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุ ในชีวิตประจำวัน เท่าที่ศึกษาพบและเกี่ยวข้อง มีดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยภายในประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน เท่าที่ ศึกษาพบและเกี่ยวข้อง มีดังนี้

กองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ กรมพลศึกษา (2528) ศึกษาเรื่อง "วิจัยสภาพ สวัสดิศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพสวัสดิศึกษาในโรงเรียนเรื่อง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดบริการความปลอดภัย และสภาพ

การเรียนการสอนสวัสดิศึกษาในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครูใหญ่ หรือผู้ช่วยครูใหญ่ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รวม 330 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลมาแจกแจง ความถี่ คำนวณค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน พื้นสนามเป็นคอนกรีตมากที่สุด ร้อยละ 38.40 อุบัติเหตุที่พบบ่อยคือการวิ่งชนกัน ร้อยละ 75.15 ด้านบริการความปลอดภัยในโรงเรียน มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยในการเล่นของนักเรียนขณะพักร้อยละ 98.48 ครู ลูกเสือ เนตรนารี สุภาพสตรี เป็นผู้ดูแลนักเรียนข้ามถนน จัดบริการดูแลความปลอดภัยด้านเครื่องมือเครื่องใช้และซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพปลอดภัย ยังไม่มีการฝึกซ้อมหนีไฟแต่มีอุปกรณ์ดับเพลิงขั้นต้น ด้านการเรียนการสอน ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตส่วนมากเคยผ่านการอบรมเนื้อหาวิชาสวัสดิศึกษา มีการจัดหนังสือสำหรับค้นคว้า หรือหนังสืออ่านประกอบเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสวัสดิศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้มีการอบรมมากที่สุด การฝึกปฏิบัติ เล่นเกม การเล่าเรื่อง การรายงาน การสาธิตมีบ้างเล็กน้อย มีการเก็บสถิติอุบัติเหตุ

อำไพ หวังไพโรจน์กิจ (2528) ศึกษาเรื่อง "การศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตราการเกิดอุบัติเหตุ สาเหตุ ลักษณะการบาดเจ็บ และความรุนแรงของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักเรียนประถมศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบรายงานอุบัติเหตุในโรงเรียนจำนวน 20 โรงเรียน รวมนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 11,416 คน เป็นชาย 5,903 คน และหญิง 5,513 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายได้รับอุบัติเหตุมากกว่านักเรียนหญิง นักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-2 มีอัตราการเกิดอุบัติเหตุสูงสุด ช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดคือ ช่วงพักกลางวัน สถานที่ที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดคือสนาม ชนิดของอุบัติเหตุที่เกิดมากที่สุดคือ หกล้ม ตกจากที่สูง สาเหตุเกิดจากพฤติกรรมและนิสัยที่ไม่ปลอดภัย ลักษณะการบาดเจ็บเป็นแผลฉีก

ปกิจ พรหมานน (2530) ศึกษาเรื่อง "ความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจร ของผู้ขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคลในกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ และการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจร โดยเก็บรวบรวม

ข้อมูลจากกรณีศึกษาแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ผู้รับชั่งรอนด์ส่วนบุคคลในกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 ราย โดยวิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) ประกอบกับการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis) ผลการศึกษาพบว่า แหล่งข่าวสารด้านความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจรโดย กลุ่มประชากรที่ได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนหลายชนิด เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เพื่อน ป้ายตามถนน ฯลฯ จะมีการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจรได้ดีที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่ได้รับข่าวสารจากแหล่งเดียว ซึ่งได้แก่ สิ่งตีพิมพ์จากทางราชการ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ตามลำดับ จาก การทดสอบทางสถิติพบว่า แหล่งข่าวสารที่ได้รับแตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันในด้าน ความรู้และการปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

พรณี บัญชรหัตถกิจ (2531) ศึกษาเรื่อง "ผลของการใช้เครื่องหมายระวางอันตราย ในการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดกรุงเทพมหานคร" ซึ่งเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้เครื่องหมายระวางอันตราย ในการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่ง กลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 193 คน เป็นกลุ่มที่มีการสอน การกระตุ้น และใช้เครื่องหมายระวางอันตรายติดไว้บริเวณโรงเรียน กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 195 คน เป็น กลุ่มที่มีการสอน การกระตุ้น ไม่มีการใช้เครื่องหมายระวางอันตราย และกลุ่มควบคุม จำนวน 157 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนและแบบสังเกต พฤติกรรมการปฏิบัติ เก็บข้อมูลด้านความรู้ ความคิดเห็นและการปฏิบัติทั้งก่อนและหลังทดลอง การ วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างด้วย การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 3 กลุ่ม ทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ และวิเคราะห์ภายในกลุ่มเดียวกันด้วย Pairs t-test ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่มีการสอนเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน การ กระตุ้นเรื่องปลอดภัยไว้ก่อน และใช้เครื่องหมายระวางอันตรายบริเวณมุมอาคาร บันได ทางที่ขรุขระ พื้นที่ดิน และป้ายปลอดภัยไว้ก่อน มีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ความคิดเห็นและการ ปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน สูงกว่ากลุ่มที่มีแต่การสอน การกระตุ้น แต่ไม่มีการ ใช้เครื่องหมายระวางอันตรายและกลุ่มควบคุม กลุ่มที่มีการใช้เครื่องหมายระวางอันตราย มีอัตรา

การเกิดอุบัติเหตุต่ำกว่ากลุ่มที่มีแต่การสอน การกระตุ้นแต่ไม่มีการใช้เครื่องหมายระวางอันตราย และกลุ่มควบคุม

อรชา ภักดิ์ชนะนันท์ (2532) ศึกษาเรื่อง "สภาพและปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน และเปรียบเทียบปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 1 จำนวน 457 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสังเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' test) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพในโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดระบบการจราจรภายในอาคาร อุบัติเหตุที่พบบ่อยคือ การวิ่งชนกัน หกล้ม และการเล่นกีฬา สถานที่เกิดอุบัติเหตุที่พบบ่อยที่สุดคือ สนามเด็กเล่นและอาคารเรียน ด้านการจัดบริการสวัสดิภาพ โรงเรียนมีการสำรวจสนาม อุปกรณ์กีฬา และเครื่องเล่นเด็กภาคเรียนละครั้ง มีการเก็บสถิติการเกิดอุบัติเหตุ มีครูเวรทำหน้าที่ดูแลและแนะนำความปลอดภัย การเดินทางไปกลับของนักเรียน โรงเรียนจัดให้มีครูเวรดูแลนักเรียนข้ามถนนบริเวณใกล้โรงเรียน ด้านการสอนสวัสดิศึกษา ส่วนใหญ่ครูไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับสวัสดิศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้อุปกรณ์การสอน การฝึกปฏิบัติและใช้สื่อการสอนตามลำดับ สื่อการสอนมีเล็กน้อย โรงเรียนจัดหาให้ หนังสือเอกสารสวัสดิศึกษา เพื่อให้ครูและนักเรียนค้นคว้ามีเล็กน้อย การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนจัดเฉพาะในโอกาสพิเศษ กิจกรรมที่จัดมากที่สุดคือ ทำแผ่นป้ายนิเทศ

ปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพ ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อม คือ แสงสว่างภายในอาคารเรียนและห้องเรียนไม่เพียงพอ โรงเรียนขาดอุปกรณ์และเครื่องมือดับเพลิงไม่มีการฝึกซ้อมหนีไฟ ด้านการบริการไม่ได้จัดทำเครื่องหมายหรือคำเตือนเกี่ยวกับความปลอดภัย ไม่มีคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ด้านการสอน ขาดสื่อและเอกสารหนังสือค้นคว้า และไม่ได้รับการนิเทศเพียงพอ

จิราภรณ์ ผู้พันธ์ (2535) ศึกษาเรื่อง "ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการสัญจรไปมา ระหว่างบ้านและโรงเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนนทบุรี" ซึ่งเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการสัญจรไปมา ระหว่างบ้านกับโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 129 คน เป็นกลุ่มทดลอง 65 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 64 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ความรู้ ความคิดเห็นและการปฏิบัติ เกี่ยวกับความปลอดภัยในการสัญจรไปมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Paired Samples t-test, Students' t-test ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่อง ความปลอดภัยในการเดินเท้า การข้ามถนน การโดยสารรถประจำทาง สัญญาณไฟจราจร เครื่องหมายจราจร โดยใช้การบรรยายประกอบเทปโทรทัศน์และสไลด์ การอภิปรายกลุ่ม การฝึกปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการสัญจร และการกระตุ้นเตือนโดยใช้ป้ายส่งเสริมความปลอดภัย เครื่องหมายจราจร โปสเตอร์ สติกเกอร์ เสียงตามสายและการร้องเพลง เกี่ยวกับความปลอดภัยในการเดินทาง นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ด้านความปลอดภัยในการสัญจรถูกต้องมากกว่าก่อนทดลอง

นันทิษา วงศ์เสรีพันธ์ และมลชุลี อนุรักษ์ (2536) ศึกษาเรื่อง "อุบัติเหตุของนักเรียนสาธิตจตุฬา (ฝ่ายประถม) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2531-2534" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอัตราการเกิดอุบัติเหตุ ระดับชั้น เพศ ช่วงเวลา อวัยวะที่ได้รับอุบัติเหตุ สถานที่ที่เกิดอุบัติเหตุ สาเหตุ ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุ การรักษาพยาบาลนักเรียนที่ได้รับอุบัติเหตุ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมุดรายงานบันทึกอุบัติเหตุของห้องพยาบาลโรงเรียน ในปีการศึกษา 2531-2534 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงปีการศึกษา 2531-2534 มีอุบัติเหตุเกิดกับนักเรียนเฉลี่ยประมาณ 976 ครั้งต่อปี เดือนธันวาคม เป็นเดือนที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้รับอุบัติเหตุมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 90.19 อุบัติเหตุมักเกิดกับนักเรียนชาย มากกว่านักเรียนหญิง ช่วงเย็นหลังเลิกเรียนเกิดอุบัติเหตุมากที่สุด อวัยวะที่ได้รับอุบัติเหตุมากที่สุดคือขา สถานที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดคือสนามในโรงเรียน สาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดคือการขาดความระมัดระวัง ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุไม่รุนแรง นักเรียนได้รับการรักษาที่ห้องพยาบาลของโรงเรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในชีวิตประจำวัน เท่าที่ศึกษาพบ และเกี่ยวข้องกับ มีดังนี้

สแต็ก และเอลโก (Stack and Elkow, 1957) ศึกษาเรื่อง "อุบัติเหตุในโรงเรียน" (Accident in School) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า อุบัติเหตุเกิดขึ้นในอาคารเรียนมากที่สุดถึงร้อยละ 26 ร้อยละ 10 เกิดขึ้นในโรงฝึกงาน ร้อยละ 3.5 เกิดขึ้นในห้องเรียนและในอาคารเรียนอื่น ๆ อีกร้อยละ 4.5 ดังนั้นการก่อสร้างอาคารเรียนโดยเฉพาะบริเวณบันได ระเบียงทางเดิน ห้องเรียน ห้องประชุม โรงฝึกงาน โรงพลศึกษาและห้องอื่น ๆ จำเป็นต้องจัดสิ่งแวดลอมให้ปลอดภัยมากที่สุด

แมคเคนซี และวิลเลียมส์ (Makenzie and Williams, 1982) ศึกษาเรื่อง "นักเรียนของท่านเรียนอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยหรือไม่" (Are Your Students Learning in a Safe Environment ?) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบมาตรฐานความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากครูในโรงเรียน 50,000 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 3.60 ของโรงเรียนทั้งหมด ได้รับความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และในจำนวนอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงเรียนพบว่าร้อยละ 43 เป็นอุบัติเหตุที่ทำให้พิการและตาย ร้อยละ 57 เป็นอุบัติเหตุที่ทำให้บาดเจ็บเล็กน้อย ๆ น้อย ๆ

ทาเคตะ (Taketa, 1984) ศึกษาเรื่อง "อุบัติเหตุของนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลในฮาวาย" (Student Accidents in Hawaii's Public Schools) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบระบบการรายงานอุบัติเหตุของกระทรวงศึกษาธิการ และสำรวจจำนวนและชนิดของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เก็บข้อมูลจาก 204 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 197,000 คน ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากแบบรายงานการเกิดอุบัติเหตุของนักเรียนในปี 1981-1982 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายเกิดอุบัติเหตุมากกว่านักเรียนหญิง ในอัตราส่วน 2.1:1 อุบัติเหตุเกิดกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนระดับอนุบาล และประถมศึกษาเกิดอุบัติเหตุมากที่สุด อุบัติเหตุมักเกิดในช่วงเวลาพัก มากกว่าในชั่วโมงพลศึกษา

สถานที่ที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด คือ สนามเด็กเล่น ลักษณะการบาดเจ็บเป็นแผลฉีก บริเวณที่ได้รับอุบัติเหตุ คือศีรษะและคอ ซึ่งไม่ทำให้เสียชีวิตหรือพิการ

เจคอบสัน (Jacobson, 1987) ศึกษาเรื่อง "อุบัติเหตุของเด็กและวัยรุ่นในเขตเทศบาลเมือง ประเทศสวีเดน" (Accident Among Children and Teenagers on a Swedish Rural Municipality) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของอุบัติเหตุในเด็กและวัยรุ่น และเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับมาตรฐาน การป้องกันอุบัติเหตุโดยรวบรวมข้อมูลจากเด็กที่ได้รับบาดเจ็บจำนวน 918 ราย ซึ่งได้รับการบำบัดรักษาที่ศูนย์สุขภาพและหน่วยฉุกเฉิน ในปี 1981-1982 ผลการวิจัยพบว่า อุบัติเหตุเกิดขึ้นในระหว่างช่วงเวลาของการศึกษา ร้อยละ 32 อุบัติเหตุเกี่ยวกับการกีฬา ร้อยละ 26 อุบัติเหตุที่เกิดในบ้าน ร้อยละ 11 อุบัติเหตุในโรงเรียน (ไม่รวมอุบัติเหตุจากการกีฬา) ร้อยละ 8 อุบัติเหตุจากการจราจร ร้อยละ 5 ส่วนใหญ่เป็นแผลฉีก เล็ด กระตุกเคลื่อน ฟกช้ำ กระตุกหัก การเกิดอุบัติเหตุพบว่า เกิดจากพฤติกรรมที่กระทำกิจกรรมอย่างไม่มีระมัดระวังเป็นสำคัญ

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นการศึกษาถึงสวัสดิภาพภายในโรงเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษามากเป็นผู้บริหารโรงเรียน และศึกษาจากแบบรายงานการเกิดอุบัติเหตุของโรงเรียน ตลอดจนจัดเป็นโปรแกรมสุขศึกษา แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียน ทั้งในลักษณะการจัดสิ่งแวดล้อม การจัดบริการความปลอดภัย และการจัดการเรียนการสอนสวัสดิศึกษา ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โรงเรียนมีการจัดระบบจราจรในโรงเรียน มีการใช้เครื่องหมายระวางอันตรายต่าง ๆ บนสนามเป็นคอนกรีต

ด้านการบริการความปลอดภัยในโรงเรียน มีบุคคลช่วยดูแลในการข้ามถนน และในการเล่นของนักเรียนขณะพัก ห้องพยาบาลมีครูพยาบาลทำหน้าที่ปฐมพยาบาล

ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีทั้งไม่ได้ผ่านการอบรม และได้ผ่านการอบรมเนื้อหาสวัสดิศึกษา การสอนใช้หลายวิธี เช่น การบรรยาย อภิปราย ฝึกปฏิบัติ เป็นต้น มีสื่อและเอกสารประกอบการสอนน้อย ส่วนการจัดโปรแกรมสุขศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุที่ใช้วิธี

การสอน และสื่อประกอบที่หลากหลาย รวมทั้งการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ จะมีผลต่อ
ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ

การเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียน มักเกิดในช่วงเวลาเช้าและเวลาพักกลางวัน อุบัติเหตุ
มักเกิดในสนามและอาคารเรียน สาเหตุจากการขาดความระมัดระวัง การบาดเจ็บส่วนใหญ่ไม่
รุนแรง มักจากการวิ่งชนกัน การหกล้ม

ศูนย์วิทยพัชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย